ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

BO‘LAJAK MAXSUS PEDAGOGLARDA RAQAMLI KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li
Farg‘ona davlat texnika universiteti
Axborot tizimlari va texnologiyalari kafedrasi katta o'qituvchisi
addilshodov@gmail.com
+998936461113
0000-0003-2286-120X

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak maxsus pedagoglarda raqamli kompetensiyani shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarning keng qo‘llanilishi maxsus pedagoglardan ham yuqori darajadagi raqamli savodxonlik va kompetensiyani talab etadi. Tadqiqotda bo‘lajak maxsus pedagoglarning kasbiy faoliyatida raqamli vositalardan samarali foydalanish, inklyuziv ta’lim muhitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo‘llash imkoniyatlari hamda ularni rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik omillar yoritib berilgan. Shuningdek, oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak maxsus pedagoglarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirishda innovatsion metodlar, zamonaviy texnologiyalar va ta’lim muhitining ahamiyati asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari bo‘lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish va ta’lim jarayonini raqamlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: raqamli kompetensiya, maxsus pedagog, inklyuziv ta’lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli savodxonlik, pedagogik shart-sharoitlar, innovatsion ta’lim texnologiyalari, kasbiy kompetensiya, ta’lim jarayonini raqamlashtirish.

Аннотация. В данной статье анализируются педагогические условия формирования цифровой компетентности у будущих специалистов в области специального образования. Широкое использование цифровых технологий в современной системе образования требует от специалистов в этой области высокого уровня цифровой грамотности и компетентности. В исследовании освещаются эффективное использование цифровых инструментов в профессиональной деятельности будущих специалистов в области специального образования, возможности применения информационно-коммуникационных технологий в инклюзивной образовательной среде, а также педагогические факторы, способствующие их развитию. Обосновывается также важность инновационных методов, современных технологий и образовательной среды в развитии цифровой компетентности будущих специалистов в области специального образования в высших учебных заведениях. Результаты исследования имеют большое значение для повышения качества профессиональной подготовки будущих специалистов и цифровизации образовательного процесса.

Ключевые слова: цифровая компетентность, специалист в области специального образования, инклюзивное образование, информационно-коммуникационные технологии, цифровая грамотность, педагогические условия, инновационные образовательные технологии, профессиональная компетентность, цифровизация образовательного процесса.

Abstract. This article analyzes the pedagogical conditions for the formation of digital competence in future special educators. The widespread use of digital technologies in the modern education system

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

requires a high level of digital literacy and competence from special educators. The study highlights the effective use of digital tools in the professional activities of future special educators, the possibilities of using information and communication technologies in an inclusive educational environment, and the pedagogical factors that contribute to their development. It also substantiates the importance of innovative methods, modern technologies and the educational environment in developing the digital competence of future special educators in higher education institutions. The results of the study are of great importance in improving the professional training of future specialists and digitizing the educational process.

Keywords: digital competence, special educator, inclusive education, information and communication technologies, digital literacy, pedagogical conditions, innovative educational technologies, professional competence, digitization of the educational process.

Kirish.

Hozirgi globallashuv va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanib borayotgan davrda ta’lim tizimida ham tub o‘zgarishlar yuz bermoqda. Xususan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta’lim jarayoniga keng joriy etilishi pedagoglarning kasbiy faoliyatida yangi kompetensiyalarni shakllantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu nuqtai nazardan, bo‘lajak maxsus pedagoglarni zamonaviy raqamli muhitda samarali faoliyat yurita oladigan mutaxassis sifatida tayyorlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Maxsus pedagogika sohasida faoliyat yuritadigan mutaxassislar imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlash jarayonida turli raqamli vositalar, elektron ta’lim resurslari va interaktiv texnologiyalardan foydalanishi zarur. Bu esa bo‘lajak maxsus pedagoglarda raqamli kompetensiyani shakllantirishni ta’lim jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida qarashni talab qiladi.

Shu sababli oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak maxsus pedagoglarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik shart-sharoitlarni aniqlash, ularni ta’lim jarayoniga joriy etish hamda samarali metod va texnologiyalarni ishlab chiqish dolzarb ilmiy-pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada aynan shu masalalar tahlil qilinib, bo‘lajak maxsus pedagoglarning raqamli kompetensiyasini shakllantirishning asosiy pedagogik omillari yoritib beriladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

So‘nggi yillarda ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini yangicha yondashuv asosida rivojlantirishni talab etmoqda. Raqamli kompetensiya pedagog faoliyatining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, u axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish, raqamli ta’lim resurslarini yaratish va ularni o‘quv jarayoniga integratsiya qilish qobiliyatini o‘z ichiga oladi.

O‘zbek olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda pedagoglarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish masalasi keng yoritilgan. Jumladan, tadqiqotlarda raqamli ta’lim muhiti pedagoglarning metodik faoliyatiga yangi imkoniyatlar yaratishi, o‘qituvchilardan texnik, didaktik va kommunikativ ko‘nikmalarni egallashni talab etishi ta’kidlanadi.

Shuningdek, ilmiy ishlarda raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va zamonaviy raqamli platformalardan foydalanish muhim omil sifatida ko‘rsatilgan. Bu jarayon bo‘lajak pedagoglarning ijodiy fikrlashi, mustaqil ishlash ko‘nikmalari hamda kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-11

Ba’zi tadqiqotlarda pedagogning raqamli savodxonligi nafaqat texnik ko‘nikmalar, balki axborotni tahlil qilish, saralash, xavfsiz foydalanish hamda ta’lim jarayonini samarali tashkil etish bilan bog‘liqligi qayd etilgan.

Mazkur tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- **ilmiy-nazariy tahlil metodi** – pedagogika va raqamli ta’limga oid ilmiy manbalarni o‘rganish;
- **taqqoslash va umumlashtirish metodi** – turli olimlarning ilmiy qarashlarini tahlil qilish;
- **pedagogik kuzatish metodi** – bo‘lajak maxsus pedagoglarning raqamli vositalardan foydalanish jarayonini kuzatish;
- **tizimli yondashuv metodi** – raqamli kompetensiyani shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash.

Natijalar va muhokamalar

Bo‘lajak maxsus pedagoglarda raqamli kompetensiyani shakllantirish samaradorligi bir qator pedagogik shart-sharoitlarga bog‘liq.

Birinchidan, ta’lim jarayonida **zamonaviy raqamli ta’lim muhitini yaratish** muhim ahamiyatga ega. Elektron ta’lim platformalari, multimedia vositalari va interaktiv texnologiyalar talabalarning o‘quv faoliyatini faollashtiradi.

Ikkinchidan, **axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini o‘quv jarayoniga integratsiya qilish** zarur. Bu jarayonda elektron darsliklar, onlayn ta’lim platformalari, raqamli laboratoriyalar va masofaviy ta’lim tizimlaridan foydalanish bo‘lajak pedagoglarning kasbiy ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Uchinchidan, **innovatsion pedagogik metodlarni qo‘llash** muhim hisoblanadi. Loyiha asosida o‘qitish, muammoli ta’lim, interfaol metodlar va raqamli ta’lim texnologiyalari talabalarni mustaqil izlanishga undaydi.

To‘rtinchidan, **bo‘lajak maxsus pedagoglarning axborot madaniyatini rivojlantirish** zarur. Bu jarayon ularning axborotni izlash, qayta ishlash, tahlil qilish hamda undan samarali foydalanish ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, yuqoridagi pedagogik shart-sharoitlarni ta’lim jarayonida qo‘llash bo‘lajak maxsus pedagoglarning raqamli kompetensiyasini samarali shakllantirishga yordam beradi.

Xulosa

Raqamli transformatsiya sharoitida bo‘lajak maxsus pedagoglarni tayyorlash jarayonida raqamli kompetensiyani shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, raqamli kompetensiyani rivojlantirish uchun ta’lim jarayonida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, innovatsion metodlardan foydalanish va raqamli ta’lim muhitini yaratish zarur.

Shuningdek, bo‘lajak maxsus pedagoglarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish, raqamli ta’lim resurslarini yaratish va ularni ta’lim jarayoniga integratsiya qilish ko‘nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur pedagogik shart-sharoitlarni amaliyotga joriy etish bo‘lajak maxsus pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish, ta’lim sifatini oshirish hamda inklyuziv ta’lim muhitida samarali faoliyat yuritish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-11

1. **Abduqodirov A.A., Ziyamuhamedov B.B.** Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: **Fan**, 2021. – 276 bet.
2. **Po‘latova P.M.** Maxsus pedagogika. Toshkent: **Fan va texnologiya**, 2014. 120–134-betlar.
3. **Asqarova O.M.** Pedagogika nazariyasi va tarixi. Namangan: **Usmon Nosir media**, 2022. 210–223-betlar.
4. **Qodirova F.M.** Innovatsion pedagogika va axborot texnologiyalari. – Toshkent: **O‘qituvchi**, 2022. 88–96-betlar.
5. **Hasanboeva O., To‘raqulova X.** Pedagogika. Toshkent: **Fan va texnologiya**, 2020. 312 bet. 145–152-betlar.
6. **Sadikova F.S.** Pedagogning raqamli kompetentligi. Buxoro: **Buxoro davlat universiteti nashriyoti**, 2023. 25–30 betlar.
7. **Xaydarova O.** Pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish zarurati. Toshkent: **Ilg‘or iqtisodiyot va pedagogik texnologiyalar**, 2026.24–29 betlar.
8. **Raximberganova M.** Raqamli ta’lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish. Toshkent: **Maktabgacha va maktab ta’limi jurnali**, 2025.12–18-betlar.
9. **Xudayberdiev N.** Bo‘lajak o‘qituvchilarning raqamli kompetentligini shakllantirishning tashkiliy-pedagogik mexanizmi. Toshkent: **Ijtimoiy-gumanitar fanlar muammolari**, 2024. 41–46-betlar.
10.